

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

11 De eo genere uenditionis, quo mercatores uendu[n]t cari[us] merces,
ut iteru[m] eas ema[n]t uiliori pretio ab eisdem, quibus eas uendiderunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Sexto quaeritur, An debitor possit minori redimere debitum suum, eo quod soluat ante tempus constitutum. Pono exemplum, Titius debet Caio centum ad annum soluenda; & quia Caius transactis sex primis mensibus eget pecunijs, rogat Titium, ut soluat 94. aureos, ita ut sit liber à toto debito. Quaeritur, an tuta conscientia Titius redimere queat debitum centum aureorum, soluendo anticipato 94. ipsi Caio? Caet. in *Saxonia, in verb. Vfur. cap. 3. in 3. casu*, vltimam esse contendit, si debitor ante tempus minoris redimat debitum suum. Ad Nauar. in eo quem citauimus loco, concedit, tunc posse debitorem debitum minoris redimere, non quidem semper, sed tunc, quando creditor ius, & actionem, quam in ipsum habet alteri emptori venderet minori pretio. Vt, si Caius, de quo dixi, alioquin venderet 94. aureis Seio ius, quod habet in Titium centum aureorum post sex menses exigendorum. Nam si Seius potest emere à Caio ius, quod habet in Titium, potest quoque idem Titius totidem aureos offerre, & solvere Caio, & se debito centum aureorum liberare.

Verum communis Theologorum sententia, est, debitorem non posse tuta conscientia minoris redimere debitum suum. Nam talis redemptio videtur esse plane usuraria; quia eo solum, quod anticipato pretio soluit suum debitum, minuit pretium: ergo ratione temporis minus soluit, quam debet. Et reuera non est eadem ratio in ipso debitore, quae in alio emptore. Exempli gratia, cum Seius emit à Caio ius, quod habet exigendi à Titio centum aureos, vere, & proprie emit ius Caij: & quia tale ius, aliquid periculi continet, emit & minoris. Vnde in tali emptione nec explicite, nec implicite mutuum continetur. At vero cum Titius redimit minoris suum debitum, mutuum implicite continetur; quia perinde facit, ac si daret mutuos 94. aureos Caio, ut ad sex menses reciperet centum.

Obijcies, Quemadmodum Caius verò, & proprie est emptor, ita etiam Titius, qui centum aureos Caio debet. At hoc est, quod contendimus nos, Titium scilicet debitorem non posse emptorem esse; quia eo ipso, quod debitor est, soluere debet centum aureos Caio: qua obligatione Titius non liberatur, nisi centum soluat.

Dices, debitum centum aureorum extingui, & finire, eo quod Titius soluit 94. aureos. Respondeo, non extingui debitum, nisi totidem soluat Titius, quot debet aureos: is enim, qui mutuum accepit, debet tantundem reddere, quantum est illi datum.

Virgebis, Debet tantundem reddere quantum accepit, nisi minoris suum debitum redimeret. Respondeo, hoc etiam esse, quod negamus, posse debitorem minoris debitum redimere; quae mutui natura postulat, ut tantundem reddatur quantum est acceptum. Et hic patet diuersam esse rationem in Seio emptore, quia Seius nihil Caio debebat, & propterea potest emere ius, quod habet Caius in Titium debitorem; quia emit, & ex nullo alio contractu priori est debitor Caij: ita emit minoris, quia emit ius, quod aliquid periculi continet, cum possit Titius, à quo sunt exigendi nummi quos emit, deficere, & fallere, & ad inopiam deuenire: at verò ipse Titius, qui est debitor Caij, nequid emere id, quod Caio debet, quia ex priori contractu factus est debitor; ac ideo debet tantundem reddere, quantum accepit, nec vllum periculum suscipit; quia cum debitor sit, manet creditor obligatus etiam in quolibet casu fortuito, ergo nullum onus denovo suscipit, quod antea non haberet. Quare in hac parte Nauarri sententia pugnat cum communi omnium opinione, & consensu. Nam quamuis Caietanus, & alij docuerint posse debita minoris emi, non tamen concessere, debitorem posse minoris suum debitum redimere.

De eo genere venditionis, quo mercatores vendunt carius merces, ut iterum eas emant viliori pretio ab eisdem, quibus eas vendiderunt.

CAPVT XI.

HAc de te Ang. verb. *Vsura. l. num. 60. Rosella vsura 2. num. 20. Siluest. eod. verbo, 2. quest. 4. Et in verb. emptio. quest. 11. Gabi. in 4. dist. 15. quest. 11. art. 3. dub. 3. Nauar. in Manu. cap. 23. num. 91. Mercatus lib. 1. De contractib. cap. 21. Franc. Garzia de contractib. par. 1. cap. 21.*

Oportet prius rem ipsam intelligere, quomodo se habeat; deinde verò, quae in ea insunt difficultates, explicare. Eget Titius, V. g. pecunijs, rogat Caium mercatorem, ut sibi vendat merces credita pecunia ad certum tempus, & Caius vendit ei merces summo pretio, sed iusto: postea Titius emptas merces vult vendere, non enim emit eas, ut haberet, sed vt ex eis pecunias acquireret. Caius igitur mercator id sciens, dicit Titio. Ego emam eas te iusto pretio, siquidem eas venditurus es alteri; ac ita emit Caius mercator minoris; quia emit statim numerato, & soluto pretio infimo, & iusto: ac propterea Caius mercator lucratur duobus, tria, quatuor vel oblique vlla merces traditione.

Idem etiam facere consueverunt artifices, siue argentarij in hunc modum: Titius pecunijs egens, adit Caium aurificem, à quo emit credita pecunia vas aliquod argenteum aureum ve, cui Caius vendit, & in pretium computat non solum aurum, vel argentum tantundem, quanti aestimat laborem suum, industriam, labores, & impensas in eo vase perficiendo factas. Titius verò, quia non emit vas, nisi, vt pecunias comparet, quibus indiget, significat Caio se velle vendere soluto statim pretio: & tunc Caius emit ab eo vas, ac solum computat in pretium aurum, vel argentum, quod ponderat, & Titius accipit à Caio 94. & se obligat illi ad soluendum centum, & Caius lucratur quinque, vel sex.

Quaestio igitur est, An mercatores, siue aurifices, & argentarij id faciant tuta conscientia: nam plerum vendunt merces suas; ac deinde ab eisdem emptoribus eodem tempore emant minoris. Et ponimus in vtroque contractu iustum esse pretium; quia mercator vendit credita pecunia ad tempus, ideoque etiam summo pretio iusto, & deinde emit easdem merces praesenti, & soluta statim pecunia, sed infimo pretio iusto. Eiusmodi venditiones, & emptiones Hispani vocant baratas, & moharras: Itali loquuntur. Dar à baratto. De quo venditionum genere duplex est Auditorum sententia, quorum alij eas damnant tanquam usurarios contractus, & ita vitentur sentire Ang. Silu. Gabr. in locis quos supra retulimus. Alij verò eos contractus negant esse usurarios, & ita Nauar. loco praefato.

Arbitror in primis, si mercatores id fecerint bona fide, & nullo iure scripto, hoc est, humano id sit prohibitum, contra ius, & equitatem illos non agere. Bona fide facere videtur Caius mercator, quando, postquam Titius emit ab eo merces credita pecunia, & tradit eas praesenti vendendas in publico foro, numerato statim, & oblato pretio, ipse Caius mercator offert Titio tantundem, quantum alius daret, ac ita merces, quas ante vendiderat, bona in eadem fide Caius ipse vendit, & emit, quando Titius nullum alium emptorem inueniens, qui velit emere soluto statim pretio, redit ad eundem Caium mercatorem, rogans eum, ut ipse emat numerata confestim pecunia, qui emit tantidē, quanti alius emeret. In hisce duobus casibus Caius mercator merces suas vendit non animo, & voluntate iterum emendi eas, à Titio, & deinde simpliciter emit, vel quia non aderat alius emptor, vel quia in publico foro merces vendebantur, & ipse tantum

tum pretium obtulit, quantum alius obtulerat.

Tertio, humanis legibus, alicubi solet prohiberi, ne quis emat minori pretio merces ab eo, cui eas paulo ante vendiderat: hoc est, ne minori pretio statim soluto emat merces ab emptore, cui vendiderat maiori pretio credito. At merito quidem tales emptiones, & venditiones vetantur, ne quis sua bona dissipet, innumera debita contrahendo, quibus deinde soluendis par non est: ac ut mercatorum cupiditas reprimatur. Denique, ut tollantur multorum offensiones, quæ non raro his ex venditionibus, emptionibus oriuntur: simul & cauetur occasio, & species usuræ. Quare videndum est, an huiusmodi scriptæ leges contraheas tales ipso facto, vel iure reddant irritas, & inanes: tunc enim secundum conscientiam tales emptiones, & venditiones nullius momenti sunt, quod si tantum prohibeant ne fiant, & præcipiant, ut sententia Iudicis reiciendantur, tunc mercator peccat quidem legem violans, at secundum conscientiam restituere non cogitur, donec peccati sui condemnatur à Iudice.

Quarto, si mercator vendat, ob eum finem, ut statim emat minoris ab eo, cui vendiderat, id faciens, quia vellet mutuos nummos emptori dare, scilicetque emptorem non mutuos accipere aut, aut videns se tanquam usurarium posse puniti pluris vendit dilata ad tempus solutione, ut statim eandem merces emat minoris, numerato, & soluto pretio; atque ita lucrum, quod alias ex mutuo vellet acquirere, elicit, aut potius extorquet, tunc animo, & voluntate reuera est usurarius. Et hoc tantum Ang. Silvester Gab. & Rosel. voluerunt. Rogabis, an artifices, & argentarii, idque generis artifices vas argenteum, vel aureum, vel quid aliud vendendo, & simul etiam vendendo suum laborem, industriam, & operam, ac impensas in vase illo perficiendo positas, & deinde emendo eandem merces, & nihil soluendo pro huiusmodi impensis, & opera, restituere aliquid debeant, & an saltem peccent. Dico, eos non esse cogendos ad restituendum aliquid: quia vendunt, & emunt solito more; immo nec illos peccare, nisi aliquo iure scripto ita vendere, & emere prohibeatur. Non enim consueverunt, eum vendunt, remittere emptoribus tales impensas: nec cum emunt, aliquid pro impensis solvunt: cum tamen inter priuatos homines solet haberi ratio talium impensarum in mercibus emendis, & vendendis.

De pactis in emptione, & venditione fieri solitis,
& primum de pacto, ut vocant retro-
vendendi.

CAPITULUM XII.

MULTA sunt pacta, quæ in emptione, & venditione opponuntur. Vnde extat titulus in *C. De pactis inter empt. & vendit. lib. 4. tit. 54.*

Primo quaeritur, An pactum retrovendendi sit iure Ciuili, Canonico, & naturali approbatum; An verò sit tantum ciuili lege permillum? Pactum retrovendendi hoc modo fit: Ego tibi vendo fundum meum ea conditione, ut quando tibi pretium, quod mihi soluisti, reddidero, debeas quoque tu mihi fundum reddere, hoc est: denuo mihi fundum vendere tantidem, quanti ego tibi vendidi. De huiusmodi pacto Silu. *Vsur. 2. q. 15. & in Rosa Aur. tract. 3. casu 31. & seqq.* Ang. *Vsur. 1. n. 66.* Rosel. *eod. verb. nu. 41.* Astenus *lib. 3. tit. 11. art. 4. & 5.* Conrad. *de contractibus. q. 82.* Medina *de rebus per usuram acquis. q. 15.* Sorus *lib. 6 de iustitia. q. 5. art. 3.* Maior *in 4. dist. 15. q. 43.* Gab. *eod. lib. & dist. q. 12. art. 3. dub. 4.* Nauar. *in Manual. cap. 17. nu. 248.* Couar. *lib. 3. varia. resole. cap. 8. & seqq.* Tiraq. *De retractu tit. 2. in Prefat. & seqq.* iuris item Canonici interpretis in *cap. Ad nostram, de empt. & vend.* hi nempe, Innocen. Hostien. Ioan. And. Panor. Anchar. Bur. Cardinalis, Anania, Immol. Item Ioan. Bapt. Lupus *tract. de Vsur. comment. 2. §. 1. num. 28. & seqq.* Insuper edidit de hac re tractatum Franciscus Zoanettus vtriusque iuris consul.

Insit. Moral. Par. 3.

Communis est omnium sententia huiusmodi pactum, nempe de retrovendendo, iure Ciuili permitti, ut constat ex *l. Si fundum, §. 1. Si à re. C. De pactis inter empt. & vendit.*

Sed si quaeras, An etiam iure Canonico permittatur? Respondeo cum Glossa in *cap. Illi, De pignoriis, & cap. Ad nostram, de emptione, & venditione*, saltem non esse improbatum, & hanc esse communem sententiam, testatur Couarruias *libro allegato cap. 8. num. 4.* ubi producit Innocentium, Hostiensem, Ioannem Andream, Archidiaconum, Abbatem, Ancharanum, Imolam, & alios.

Sed cur tale pactum, inquires, tanquam usurarium condemnatur in *cap. ad nostram, de empt. & vendit*? Respondeo cum opinione communi, non damnari in *eo cap.* huiusmodi pactum simpliciter, & per se, sed ex circumstantiis, videlicet tribus.

Primo quia in contractu, de quo ibi sermo est, res vendita fuerat pretio valde modico, ac ideo contractus is vsuræ speciem habebat: res enim non videbatur vendita, sed loco pignoris data, eo quod exiguum pretium erat.

Secundo quia emptor ille consueuerat vsuras exercere.

Tertio quia ab eo pretium fuerat, ut mutuum daret, & respondit non se datum mutuum, sed emptorum bona eius, qui mutuum petebat; & ita ille emit minimo pretio bona eius eo pacto, ut cum venditor pretium reddidisset, bona sua recuperaret, scilicet is, qui mutuum petuerat, & bona sua mercatori vendiderat. Et præterea videtur mercator pactum addidisse, ut lucrum, quod alioqui ex mutuo voluisset acquirere, sibi ex tali pacto comparasset.

Secundo quaeritur, An tale pactum sit iure naturali, & diuino damnatum? Ratio dubitandi est, quia *Leuit. 25.* approbatur talis quedam venditio cum pacto retrovendendi. Sed dicitur ibidem fructus perceptos esse computandos in partem pretii: quia in *eo cap.* legitur. (Si attenuatus fuerit frater tuus, &c. & subicitur) & ipse pretium ad redimendum potuerit inuenire; computabuntur fructus ex eo tempore, quo vendidit, & quod reliquum est, reddet emptori: sicque recipiet possessionem suam. At cum res venditur cum pacto retrovendendi, fructus non computantur in sortem, sed emptor eos sibi simpliciter retinet, & nihilominus integrum pretium accipit, quo res vendita redimitur. Respondeo tale pactum iure naturali, & diuino non esse improbatum, nihil enim pugnat cum rei natura, ut ego tibi vendam domum meam ea conditione, ut eam possim redimere quando voluero, restituito tibi pretio, quod mihi dedisti. Quemadmodum enim possum tibi vendere domum meam ea lege, ut tantidem mihi vendas aliam domum tuam: sic possum vendere tibi domum meam eo pacto, ut iterum eam mihi vendere debeas, quando ego pretium tibi reddidero.

Ad id verò, quod obijciebatur ex *Leuitico*, Respondeo, in illa venditione computari fructus, quia res non vendebatur in perpetuum, sed ad tempus: nimirum ad annum quinquagesimum, quo Iubilæus solenni ritu agebatur: ac proinde cum res emebatur, computabantur anni, qui supererant vsque ad quinquagesimum: & quo plures, vel pauciores erant anni, eo plures, vel minoris emebatur res. Et ideo cum redimebatur, numerabatur anni, quibus emptor rem possederat: & eo plures, vel minoris redimebatur, quo ad plures vel pauciores annos rem habuerat: nam eo ipso plures, paucioresve anni supererant ad annum quinquagesimum Iubilæi; quo anno possessiones liberæ ad suos priores dominos reuertebantur. At verò venditio cum pacto retrovendendi, quæ nunc est vitata, non fit ea conditione, ut res vendita post certos annos ad dominium suum libera redeat, ac propterea emptor nullo iure compellitur, fructus perceptos in partem negotii computare; quia emit simpliciter ea conditione, ut rem teneat tanquam suam donec venditor totum, & integrum pretium venderit.

Verum quaeras aliquis, quibusnam verbis tale pactum concipi solet? Respondeo, concipi directis, aut obli-